

Ilmiö nimeltä Madventures

[caption id="attachment_593" align="aligncenter" width="560"]

Elohopean laskiessa pakkasen puolelle kohoaa Madventuresilla matkakuume. Kuva: Lassi Häkkinen[/caption]

Vuosituhanen alussa helsinkiläiskaksikko halusi rahoittaa maailmanympärysmatkinsa kuvaamalla reissunsa televisio-ohjelmaksi. Pienen budjetin reppumatkailuohjelmasta tuli kulttitavaraa. Madventures-saaga paisui kolmeen tuotantokauteen, kokki-ohjelmaan, kolmeen kirjaan ja radioshow'hun. Se on kerännyt puoleensa närkeä ja ihannoitusta, kansainvälistä suosiota ja akateemista tunnustusta. Kymmenen vuoden jälkeen seikkailu jatkuu yhä. Miten menestystarina alkoi, ja miten sarjan isät suhtautuvat suosioonsa?

Kylmä viima piiskaa Hietaniementorin läpi puskiessa. Kello on paria minuuttia vaille neljän. Olen sopinut haastattelun Madventures-duon kanssa tasalta. Kymmenisen vuotta sitten kalliolaisesta kapakasta saatuun vihkoon hahmotellut kunnianhimoiset suunnitelmat ovat kantaneet hedelmää. Sarjaa varten perustetun Gimmeyawallet Productionsin tilat sijaitsevat komeassa empiretalossa Helsingin kantakaupungissa. Profiili pidetään kuitenkin matalana. Useita palkintoja rohmunneen konseptin läsnäolosta viestii vain osoitekytlin muovilätkään painetut tuotantoyhtiön alkukirjaimet, GYW. Soitan ovisummeria ja hetken päästä vaimea vastasärinä laitteessa kertoo oven olevan auki. Kiipeän portaat ylös oikeaan kerrokseen, ja näen sadoilletuhansille suomalaisille ja ulkomaalaisille tutun hahmon seisovan huoneiston ulko-ovella vastassa. Hieman aran oloinen **Riku Rantala** ojentaa kätensä.

"Moi, Riku, tervetuloa. Mä vaikka näytän sulle ensin nää tilat." Huoneisto on ollut pääkallopaikkana vuodesta 2008 lähtien monelle Madventures-tuotantokaudelle ja -kirjalle. Sen myös aistii. Eksoottiset esineet, julisteet ja hyllymetrit alan kirjallisuutta huokuvat matkakuumetta. Työhuoneessa **Tuomas Milonoff** istuu tietokoneen ääressä. Huomattuaan vieraan hän nousee ylös, esittäytyy kohteliaasti ja kysyy haluaisinko juoda kupin vihreää teetä.

Istumme alas sohvaryhmälle, Rantala kaivaa paperikasojen joukosta A4-nivaskan. "Löydettiin tää just sattumalta. Tässä on ihan ensimmäinen tv-kanavalle tehty käsikäs ehkä vuosi ennen kun lähdettiin kuvaamaan." Käsikirjoitukseen suunniteltiin pikkutarkasti Madcookin kivi-sakset-paperi-osuuksia myöten repliikit ja kuvakulmat ensimmäisestä tuotantokaudesta. Mukaan lisättiin sivutolkulla suunnitelmia sisällöstä, logistiikasta ja tuotannosta. "Kuka tekee käsikäs reploja myöten jostain tällaisesta? Ei kukaan..." Rantala toteaa. "Siksi se ehkä toimikin."

Matka alkaa

Helsinkiläiset paikallisteleviokanavat MoonTV ja ATV olivat avanneet uraa uudelle rennommalle televisioilmalliselle 2000-luvun alussa. Televisio sai olla kyseenalaista ja katsojien ärsyyntymiskynnyksen ylittävää. Hengenmuutos kulttuurissa laajensi mahdollisuuksia Madventuresin ideoimiseen työpäivien jälkeisissä ajatusriihissä. Tekijöistä kummallakaan ei ollut aiempaa kokemusta televisioalalta. Milonoff oli aiemmin työskennellyt elokuvien valaisijana ja Rantalan taustat olivat lehtitoimittamisessa.

Rantala:

Väitän sen olleen aika iso juttu ettei TV:n tekemisen kulttuuri ollut tarttunut meihin. Meillä oli vapaat kädet tehdä. MoonTV ei ollut meille niinkään mallina, vaan enemmänkin se oli sitä että yleisö tiesi että jotain muutakin voi olla.

MoonTV kiinnostui Madventuresista, mutta ohjelman toteuttaminen kariutui kanavan talousongelmiin. Uusi paikalliskanava, TVTV!, perustettiin vuonna 1999 MTV3:n tukemana. Rantala tarjosi ohjelmaideaa sittemmin Subina tunnetulle kanavalle ja yhteinen ääni löytyi heti.

Rantala:

Myydessämme ohjelmaa SubTV:n tuottajana oli **Maaretta Tukiainen**, joka tajusi heti mistä oli kyse. Jollekin Yle-tyypille olisi voinut olla mahdotonta selittää mitä olimme tekemässä. Se alkoi kirkastua meillekin vasta vähän ennen kuin lähdimme.

Milonoff:

Meiltä homma lähti lapasesta ja rupesimmekin tekemään aika lailla överimpää kamaa kuin mitä silloin ajattelimme.

Pelkoa ja inhoa sunnuntai-illassa

SubTV:n sunnuntai-illassa Madventures sai isomman yleisön kuin jo uppoavalla MoonTV:llä. Palaute oli vaihtelevaa.

Milonoff:

Monien mielestä se oli jotain todella uutta ja freesiä, ja semmosta mitä ei oltu nähty. Toisia se ärsytti ihan saatanasti. Ensinnäkin se, että televisiossa kiroillaan oli niille monille ihan liikaa.

Sarjan Indonesia-jaksossa Milonoff ja Rantala söivät tuoreeltaan saalistettua kulkukoira. Peittelemättä kuvattu koiranruhon nylkeminen ja sen valmistus järkytti, ja eläinsuojeluliitto Animalia ry myönsi Madventuresille Anti Animalia -palkinnon "raa'an väkivallan" viihteellistämisestä. Negatiivinen palaute toi lisää tunnettuvuutta sarjalle.

Milonoff:

Ja sit tietenkin tuli viides jakso, Indonesia-jakso. Dogi safkattiin, tai oikeastaan koira valmistettiin meille paikallisten toimesta, niin sillonhan se päätyi Iltalehden etusivulle. Sehän vitutti ihan saatanan paljon. Ei me haluttu mitään vittu että oma naama oli evil-lehden kannessa.

Rantala:

Me pidettiin sitä moraalittomana, tahallaan yhden asian skandaaliksi tekemisenä, kun oli huono uutispäivä. Ainoa lohtu oli se, että meillä oli opiskelun kautta tuttuja siinä samaisessa talossa duunissa. Kertoivat, että oli myynyt vitun huonosti se lehti. Että se oli ihan oikein niille. Sen jälkeen meistä tuli valtakunnallista tietoisuutta. Mulla on jäänyt kaksi katsojalukua mieleen. Ekan jakson jälkeen oli 13 000 katsojaa, mutta koirajutun jälkeen oli yli 50 000 katsojaa. Siinä kävi sit noin.

Kulttimaine ei tullut yhdessä jaksossa ja miehistä kummatkin tekivät päivätöitään vielä pitkään. Gimmeyawallet -tuotantoyhtiö tuotti kuukausipalkkaa vasta viisi vuotta perustamisensa jälkeen. Suosio levisi puskaradiolla ja erityisesti netin keskustelupalstoilla. Alussa useamman tuotantokauden kuvaaminen ei edes käynyt mielessä.

Rantala:

Don't quit your dayjob -meiningillä. Kun kitkutteli niin pärjäs. Yks mikä vaikutti suosion rakentumiseen oli se, että tuli vertaisverkot. Ne jollain tapaa toimi meidän puolesta. Silloin alkoi tää latailuhomma. Ne jotka ei kattonu muuten telkkaria saattoi ladata jaksot ja siten nähdä ohjelman.

Milonoff:

Kulttimaine kasvoi siinä pikkuhiljaa silleen, että mäkin jouduin tekee vanhoja hommia. Valaisin siinä leffan ja draamasarjan. Ei ikinä kelattu että lähdetään tekemään toista tuotantokautta. On raskasta tehdä samanaikaisesti duunia ja matkustaa. Pari vuotta pitää selvitä niistä, ja sit edes kelata että lähteekö uudestaan.

”Hämy fiilis kun joku yhtäkkiä tunnisti”

Ensimmäisellä kahdeksan kuukauden kuvauskiertueella täydet kasetit leikkauskäsikirjoituksineen lähetettiin kuriiripalvelulla Suomeen. Leikkaaja **Pete Mäkitalo** viimeisteli ensimmäisen jakson ja lähetti sen Milonoffin vaimon mukana Thaimaahan. Seurue päivitti televisiolliseen hotellihuoneeseen Bangkokin backpacker-alueella ja katsoi jakson videokamera nauhurinaan.

Milonoff:

Eka jakso lähetettiin mun vaimon mukana Thaimaahan. Vedettiin salmiakkia, ruisleipää ja mitä luultavammin salmaria ja tsekattiin sitä Khaosan Roadin hotellissa. Oltiin kohtalaisen täpinöissä.

Oman tv-sarjan näkeminen sykehdytti, mutta lopputulos ei aina tyydyttänyt. Uusi tunnettavuus arkielämässä vaati kummaltakin totuttelua – jotkin katsojat kokevat lähes tuntevansa kaksikon seurattuaan heitä ruudulta. Usein fanit myös tulevat kadulla kertomaan mielipiteitään sarjasta. Palaute ei rajoitu ainoastaan suomalaiseseen. Vuonna 2009 National Geographic osti oikeudet Madventuresin kolmanteen, englanniksi puhuttuun tuotantokauteen. Tälläkin hetkellä Suomen laajimmalle levinneen tv-sarjan jaksoja katsotaan kodeissa, ravintoloissa ja guesthouseissa ympäri maailman.

Rantala:

Tunnahan on ollut koko ajan aivot sen kanssa minkälainen lopputulos on. Mä olin enemmän kameran edessä. Totta kai oltiin yhdessä käsikirjoitettu ja suunniteltu, mutta mä olin paljon enemmän vaiheessa omasta roolista, koska en ollut tottunut siihen yhtään. Välillä menetin uskoni täysin siihen että toimii yhtään ja että jengi rupee repeilee ja pilkkaa.

Rantala:

Mä muistan, että talvella 2002 menin vanhojen opiskelukavereiden kanssa bisselle. Sit joku tyyppi – se oli vielä jäbä – tuli kysyä, että saako nimmarin. Mä kysyin siltä että vittuiletsä. Se sano ei, ihan oikeesti. Mä olin että, no sori, voin mä kyllä. Mä luulin eka että se tuli että anna nimhari vitun tv-naama saatana. Mutta se ei ollutkaan. Ennen jossain sporassa kukaan ei luonu suhun minkäänäköstä vilkaustakaan. Oli vähän hämy fiilis kun yhtäkkiä joku tunnisti. Siihen oon kyllä tottunu sit myöhemmin.

Milonoff:

Kyllähän siihen on joutunu tottumaan. Kummatkin käyny läpi sitä ihan ensimmäisistä hetkistä siitä, kun ensimmäinen jakso tuli ulos. Ehkä ainoa negatiivinen meininki on kun ihmiset on jurrissa. Ne tarkoittaa hyvää mutta se voi olla vähän riivaavaa.

Rantala:

Festarit on pahoja, koska jengi on tavallaan niin holtittomassa hapessa, että ne ei vältämättä osaa lopettaa ajoissa. Jos siellä vaikka haluis edetä joltain portilta lavalle, niin kyllä siinä aika monta kertaa joutuu pysähtymään. Jossain vaiheessa päättää et ihan oikeesti nyt en enää vastaa. Mutta ei todellakaan pidä valittaa; 99 prosenttia palautteesta on vitun hyvää.

Milonoff:

Bangkokissa MBK:n ostoskeskuksessa kaks jenkkiä tuli Rikun perään ja hehkutti showta. Se on ollut hämyintä että se pyörii ympäri maailmaa. Esimerkiksi Intiassa se pyörii raflojen telkkareissa, ja nyt kuulee koko ajan että tuolla guesthouseissa pyörii Madventuresit semmoisissa mestoissa missä mekin pyörittäis. Se on saatanan hienoa, että se on oikeissa paikoissa, meiningeissä ja kuvioissa, ja että sitä katsoo oikeet tyypit.

Rantala:

On tosi hyvä fiilis, että on saanut viestin perille englanniksi ja ulkomaalaisetkin on nähny sen, ettei tämä ole ihan perusjuttu. Vaikka se pyöriikin maailmalla, on se edelleenkin marginaaliohjelma.

Moniarvoisuuden puolestapuhujat

Vuonna 2006 Jyväskylän yliopiston journalistiikan laitos laati tutkimuksen kehitysmaauutisoinnista. Tutkimuksessa kartoitettiin mistä yläaste- ja lukioikäiset nuoret saavat tietoa kehitysmaista. Vastausvaihtoehtoina oli A-studion ja Ylen tv-uutisten kaltaisia kansallisia ajankohtais- ja uutisohjelmia. Madventuresista tutkijat eivät olleet kuulleet. Nimi kuitenkin ponnahti esiin monessa vastauksessa ja yllättyneet tutkijat julistivat loppupäätelmässään nuorten saavan Madventuresista kiinnostavaa ja tuoretta tietoa kehitysmaista. Tutkimuksen mukaan uutisointia pitäisi kehittää Madventuresin suuntaiseksi. Kuitenkin niin, ettei ohjelmissa syötäisi paikallisia ruokia väkisin alkoholin voimin.

Harvassa on suomalaisnuori, joka ei ole kuullut Madventuresista. Sarja vaikuttaa monen maailmankuvaan ja se on ollut kipinä lukemattomiin matkoihin. Madventuresin keskustelufoorumilla aprikoidaan päryttävien sanankääntein ”mitä spajaria riku vetää”, tai kuumotellaan onko uutta tuotantokautta vielä mahdollisesti tulossa. Miltä kaksikosta tuntuu kantaa idolin viittaa?

Milonoff:

Kun ajattelee omaa nuoruuttaan, niin olisi toivonut että olisi löytänyt televisiosta jotain joka olisi vaikuttanut itseen ja jotain josta olisi löytänyt samanlaisia keloja. Kun jengi pääsi ensimmäisen tuotantokauden jälkeen lähtemään, niin on tullut semmosta palautetta että koko elämä on muuttunut. Omalla tavallaan on pelastanut joidenkin elämän, että ne on valinnut B-routen A-routen sijasta ja nähnyt todellisuuden toisella tavalla.

Rantala:

Jos eniten miettii minkä puolesta me saarnataan, niin se on varmaan se että on olemassa muitakin reittejä kun tää yks saatanan putki. Vaikka matkustaminen on nykyään aiempaa yleisempää, ei se siltikään ole välttämättä sen kapinallisempaa. Matkustamisesta on tullut vähän mainstreamia, eikä se haittaa mitään. Mutta me yritetään tsemppiä ihmisiä, että älkää hyytykö backpacker-mestoille. Menkää syvemmälle ja tehkää jotain muutakin.

Indonesiassa syödyn kulkukoiran tavoin kolmannessa tuotantokaudessa kuvattu beniniläisen heimon aikuistumisriitti herätti jyrkkää vastustusta osassa katsojista. Riitissä lasten kasvoin viilletään ohuita viivoja, jotka arpeutuessaan vastaavat paikallista kauneusihannetta. Netin kuvamuokkauksiinkin päätynyt Milonoffin ”Mutta mikä minä olen tuomitsemaan.”-toteamus venyi mittoihin, jossa kaksikon käsitettiin hyväksyvän kyseenalaistamatta naisten ympärileikkauksen kaltaisia äärimmäisiä tapoja.

Rantala:

Kysymys on siitä, että siellä on vuosituhansia vanha heimokulttuuri, joka toimii näin, ja me voidaan mennä sinne ja todeta ettei se oikeasti ole niin vitun vakava asia vaikka se vähän näyttääkin karulta. Se, että me oltaisiin hyväksymässä naisten ympärileikkausta on ihan eri kokoluokan asia. Moniarvoisuus on meidän juttu. Maailmassa on vittumaista olla, jos täällä ollaan niin ahdasmielisiä.

Milonoff:

Tämän hetkessä Suomessa, kun Suomi näytti karvansa viime [eduskunta]vaaleissa, on aika mahtavaa jos yksikään nuori kuuntelee meidän sanomaa, joka on aikalailta toista kuin että rajat kiinni.

Milonoff:

Yhden frendini heila tuli raflassa sanomaan, että voisittekste sitä vittu-sanaa vähän vähemmän käyttää, kun teillä on mahdollisuus vaikuttaa noihin nuoriin. Se mitä ihmiset ei näe on, että kyllähän nuoret ymmärtää. Nuoret on juuri ne, jotka ymmärtää sen rehellisyyden, ja sit taas sen kaksinaismoralistisen paskan taakse. Mä uskon kuitenkin että me tuodaan se toinen näkökulma, semmonen vastuullisuus niin vahvasti esiin. Kyllähän niiden vanhemmat juo, ja kyllähän niiden vanhemmat polttaa.

Rantala:

Miks se on ok, mutta telkkarissa ei saa tehdä sitä?

Milonoff:

Joo, tietyllä tavalla se järjetön kaksinaismoralismi koko hommassa, että vaikka meistä otettais mallia, niin kyllä meistä otetaan kans se malli et ollaan vastuullisia. Ja silloin nää jutut on balanssissa.

Viihdekoneistosta vastaan

Palkintoja pokanneet tuotantokaudet ja kirjat, artikkelin kirjoitushetkellä Facebook-ryhmän lähes 190 000 tykkääjää ja kulttimaine voisivat olla syitä ylpistymiseen. Onko Rantalan ja Milonoffin maine noussut hattuun?

Milonoff:

Ei koskaan. Termiä voi alkaa määrittelemään, mutta ei missään nimessä haluta rinnastua niihin ihmisiin, jotka sanovat itseään julkkiksiksi. Kummatkin suhtaudutaan erittäin epäilevästi ja kriittisesti tohon julkisuuteen.

Rantala:

Varsinkin viihdekoneistoon.

Milonoff:

Ja vittu, meitä ei ole näkynyt yksissäkään vitun Seiska-kekkereissä tai muissa tommosissa. Se on ollut tosi tietoinen valinta. Kutsujahan alkoi satelemaan alusta asti, mutta päätimme ettemme lähde siihen paskakoneistoon messiin. Just se semmonen ylpistyminen siinä olis voinut erittäin helposti käydä. Me ei vielä kukaan tunneta, että oltais osa tota muovia ja markkinapalloja ja sitä koneistoa, vaan me nimenomaan ollaan vastustamassa sitä meininkiä ja halutaan tehdä todellista sisältöä.

Rantala:

Meitä on kaksi ja meillä on kontrolli toisiimme. Toinen on voinut aina sanoa että hei, ei mennä tohon, nyt ei mennä mihinkään haastatteluihin vähään aikaan että pysyy julkisuus sopivana. Jos tulee uus kirja ulos, niin totta kai meidän pitää kertoa siitä. Me halutaan että jengi lukee sen, että jengi näkee meidän ohjelmia. Se ei ole meidän mielestä itseisarvo, että tehdään joku taideteos ja ei kerrota kellekään. Mutta sit me tehdään se niin, ettei meidän tarttee enää muilla tavoin osallistua siihen. Käytetään vähän hyväksi sitä julkisuutta siinä asiassa että saadaan viesti läpi.

Milonoff:

Meillä on ollut erittäin kova julkisuusstrategia ihan alusta asti. Kun sä teet sen pienen eron siihen että annat jotain yksityisyyttä julki, niin silloin sä oot tehny sen. Sieltä ei oo tietyllä tavalla paluuta. Musta se periaatteessa määrittelee mikä on julkkis. Me ollaan puhuttu pelkästään duunista.

Rantala:

Mä oon puhunut myös perseestä, mutta täysin laskelmoidusti koska perse on täysin olennainen osa koska se on työperäinen sairaus. Se liittyy duuniin kun kaikki kyselee että milloin on seuraava juttu. En mä voi mennä. No mikset voi mennä? Oon kipee. Millä tavalla? No eräällä salaisella tavalla olen kipeä. Ei siinä olis ollu mitään järkeä, eli paras oli lyödä perse tiskiin. Perse oli myös lööpissä. Eka lööppi oli koira, sit oli perse. Eiku oli siinä välissä vielä lasten viiltely.

Buy the ticket, take the ride

Riskialttiista ohjelmaideasta on kymmenessä vuodessa poikinut Rantalalle ja Milonoffille työ. Sen he ymmärsivät vasta kolmannen tuotantokauden jälkeen. He vertaavat Madventuresia bändiin, joka levyttää uuden albumin silloin kun siltä tuntuu, eikä silloin kun levy-yhtiö niin käskee. Kaksikko näkee suosion salaisuuden kolmessa i:ssä: intohimossa, intensiteetissä ja intuitiossa. Luominen lähtee omasta halusta tehdä, ja se mitä tehdään, tehdään täysillä. Intuitio ohjaa ratkaisuja, joita ilman ei taidetta synny.

Milonoff:

Se ehkä täytyy tässä sanoa, että me ei olla kertaakaan kuunneltu sitä mitä joku muu haluaa. Oli se sit kanava miten se yleensä menee, mutta me ei olla myöskään kuunneltu mitä meidän fanit sanoo. Meidän fanit olis halunnut että tehtäis loputtomiin sellasta chillaista ja relausta. Mut se oli ensimmäisen jutun aihe. Toinen juttu oli poliittista blastaamista ja sit mentiin syvemmälle kulttuureihin.

Rantala:

Tavoitteet on ihan kirikkaat: tehdä hyvä juttu, ja sillon kun me tehdään, me toivotaan että ne on vitun hyviä. Kaikki muu seuraa sen jälkeen. Niitä ei tehdä rahan takia, vaan niitä tehdään niin että niistä tulee hienoja. Ja kun ne on hienoja ja hyviä ne myös elättää meidät, me uskotaan silleen.

Milonoff:

Uudistuminen lähtee aidoista lähtökohdista, eli siitä mistä on itse kiinnostunut. Sitä on Madventures koko ajan. Jatkuvaa uudistumista, muttei sellasta uudistumista että sitä pitäis koko aika kelata jotenkin että miten vitussa me uudistuttais. Uskotaan että sillon tulee hyvää kamaa jos se on rehellistä ja tulee sydäimestä.

Haastattelu päättyy kun Milonoff lähtee viemään poikaansa vauvauintiin – kummatkin miehistä ovat tuoreita isiä. Se ei tarkoita paikoilleen jäämistä. Matkat jälkikasvun kanssa on aloitettu eikä Rantala tai Milonoff kumpikaan usko ikinä voivansa lopettaa tarinoiden kertomista.